

Document	Archeologische Quickscan
Plangebied	Stolperbasculebrug, Schagerbrug, gemeente Schagen
Adviesnummer	20153
Opsteller(s)	C.M. Soonius (regio-archeoloog) & F.C. Schinning (archeoloog)
Datum	08-07-2020

Advies	Vrijgeven.
Vervolgtraject	Geen.

Archeologische Quickscan

1. Inleiding

Op verzoek van Witteveen + Bos (contactpersoon: dhr. B. Goselink) is gekeken naar het aspect archeologie met betrekking tot het realiseren van een nieuwe brug ten noorden van de huidige Stolperbasculebrug in Schagerbrug, gemeente Schagen. De provincie Noord-Holland heeft Witteveen + Bos om ten behoeve van de werkzaamheden diverse ruimtelijke aspecten te inventariseren. Ten behoeve van deze quickscan is een grens plangebied aangeleverd (afb. 1: scopegrens).

Voor de nieuwe brug zullen aan beide zijden van de watergang landhoofden worden gerealiseerd en zal het bestaande wegnnet aantakken. Vanwege de huidige brug, landhoofden en het onderliggende wegnnet is de bodem geroerd. De aan te takken wegen op de nieuwe brug bevinden zich volgens Witteveen + Bos voor een (belangrijk) deel al in geroerde bodem. Voor de opbouw van het wegcunet kan er vanuit gegaan worden dat tot maximaal 1.0 m -Mv wordt ontgraven. De exacte omvang in m² is nog niet bekend.

2. Bestemmingsplan en beleidskaart archeologie

Het plangebied ligt in het bestemmingsplan Buitengebied Zijpe (vastgesteld 18-05-2016).¹ Middels dit bestemmingsplan heeft het westelijke deel van het plangebied een dubbelbestemming Waarde – Archeologie 6 en het oostelijke deel een dubbelbestemming Waarde-Archeologie 5. Dit betekent dat rekening dient te worden gehouden met het aspect archeologie bij plannen groter dan resp. 10.000 m² en 2.500 m² en dieper dan 50 cm onder maaiveld. Cultuurhistorie is in het vigerend bestemmingsplan nog niet meegewogen.

Het bestemmingsplan Buitengebied Zijpe heeft gebruik gemaakt van de beleidskaart archeologie van de voormalige gemeente Zijpe (afb. 2).²

Het westelijke deel van het plangebied ligt binnen de hooggelegen polders ten westen van het Noord-Hollands Kanaal. Onder een dikke laag laatmiddeleeuwse sedimentatie zijn in de diepe

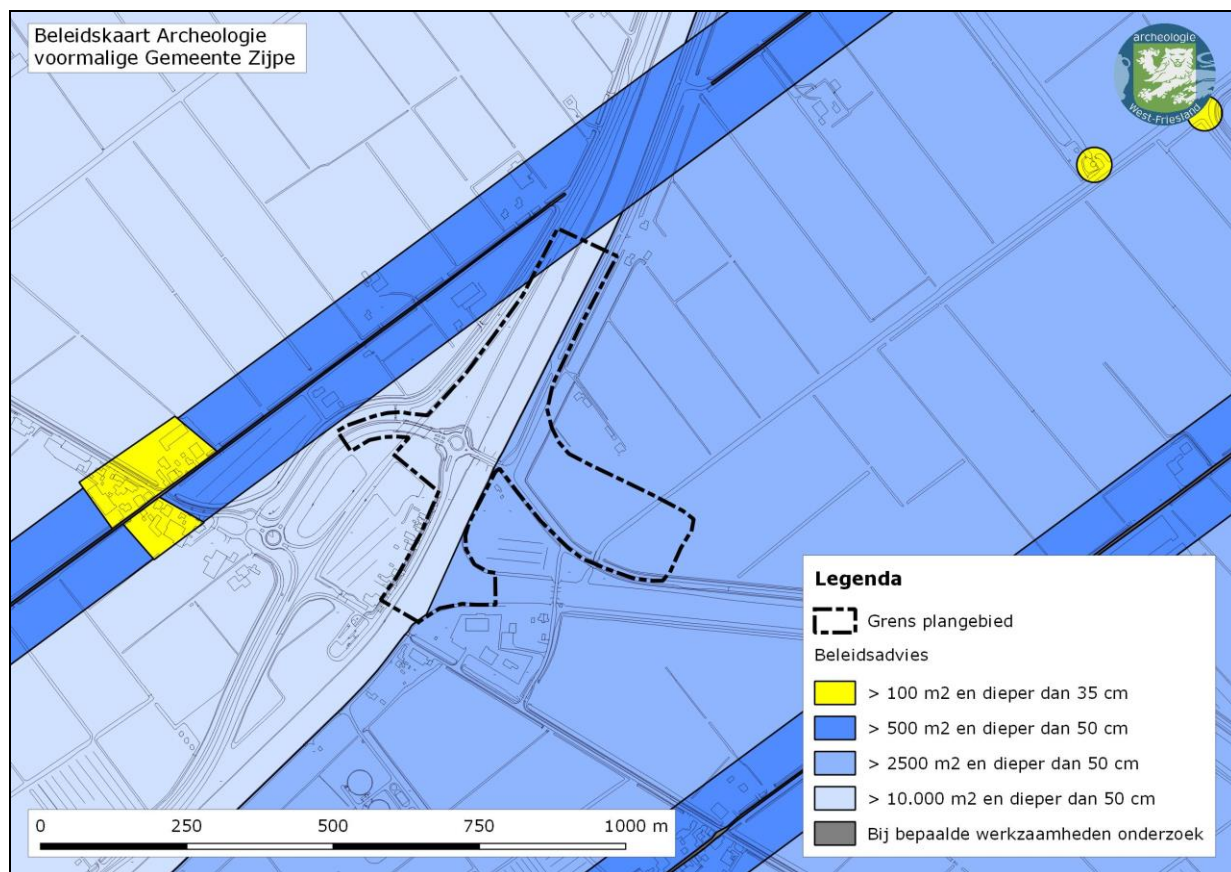
¹ NL.IMRO.0441.BPBGZIJPE-VA03.

² Alders & Husken 2007.

ondergrond sporen van bewoning en ontginning uit vroegere perioden te verwachten, voor zover ze niet zijn geërodeerd door het Zijper zeegat. Dit is vertaald naar een vrijstellingsgrens voor archeologisch onderzoek vanaf 10.000 m² en dieper dan 50 cm. De bedoeling hiervan is om slechts bij grotere plannen met de mogelijke aanwezigheid van archeologisch erfgoed rekening te houden. Het oostelijke deel van het plangebied ligt in een zoen waar bewoningssporen uit diverse perioden verwacht worden. Deze kunnen ook door erosie zijn aangetast. Aangezien dit gebied verder van de zee af ligt is de vrijstellingsgrens in deze zone op 2.500 m² en dieper dan 50 cm gezet.

Afbeelding 1. Ligging plangebied Stolperbasculebrug in Schagerbrug op en recente luchtfoto (bron: PDOK).

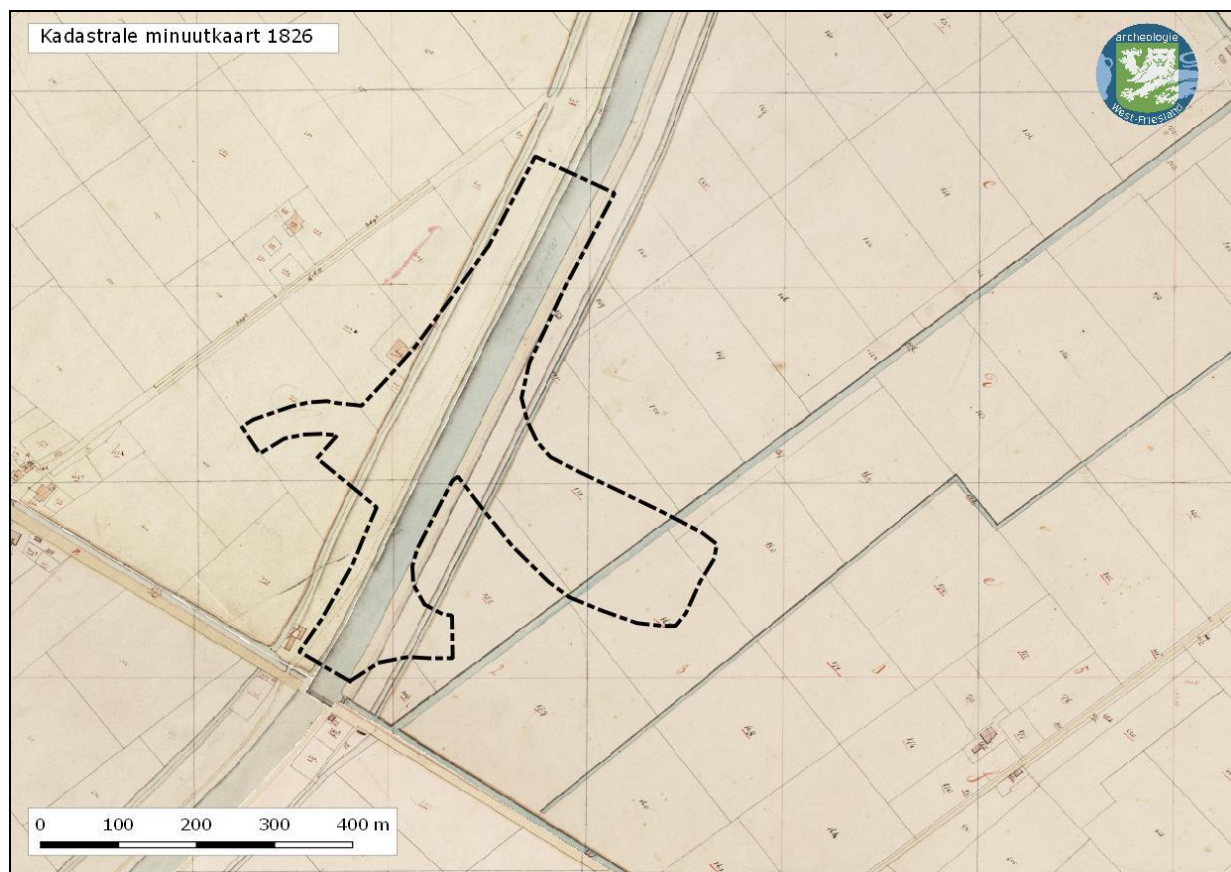

Afbeelding 2. Ligging plangebied (zwarte stippellijn) op beleidskaart archeologie uit 2007.

3. Cultuurhistorische achtergrond

Voor het bepalen van de aanwezigheid van bewoningsresten uit de Nieuwe Tijd kan gebruik worden gemaakt van historisch kaartmateriaal. Op 17de-eeuwse kaarten is geen bewoning zichtbaar binnen het plangebied. Op de kadastrale minuut uit 1826 is eveneens geen bewoning zichtbaar (afb. 3). Het plangebied wordt gedomineerd door het Noord-Hollands Kanaal (afb. 3). De aanleg van het Noord-Hollands kanaal in het begin van de 19de eeuw (1819-1825) bracht veranderingen voor de Zijpe. Het kanaal zou aanvankelijk de Grote Sloot en de Keinsmervaart door de Zijpe volgen, maar er werd uiteindelijk gekozen voor een ander tracé: vanaf de Zijpersluis (Jacob Claesssluis) gedeeltelijk langs de Oosteregalementsloot naar 't Zand. Op de plaatsen waar vlotbruggen in het kanaal werden aangelegd, kwamen nieuwe dorpskernen tot ontwikkeling. Sint Maartensvlotbrug en Burgervlotbrug waren geheel nieuw. Ter hoogte van de Stolpervlotbrug ontstond een klein buurtschap op de kruising van de waterwegen (zie afb. 4). Wel was er een tol aanwezig. Na de tweede wereldoorlog is de vlotbrug vervangen door de huidige Stolperbasculebrug (zie afb. 4). In de jaren '30 van de 20ste eeuw is ook het Kanaal Stolpen-Schagen gegraven.

Op basis van de geraadpleegde historische kaarten geldt een lage archeologische verwachting voor bewoningssporen uit de Nieuwe tijd.

Afbeelding 3. Ligging plangebied (zwarte stippellijn) op kadastrale minuut uit 1826).

Afbeelding 4. Ligging plangebied op topografische kaart rond 1880 en 1953 (bron: topotijdreis).

4. Archeologische en geologische bronnen

In Archis staan verschillende bureau- en booronderzoeken geregistreerd uit (de directe omgeving van) het plangebied (afb. 5).

In 1999 is een archeologisch bureau- en booronderzoek uitgevoerd in het kader van de omlegging van de N9.³ Dit onderzoek is uitgevoerd naar aanleiding van de Tactnota/MER voor de N9 tussen Koedijk en De Stolpen. In het onderzoeksgebied bij de Stolpen zijn 22 boringen gezet tot een diepte van 2 m –Mv (zie bijlage 1).

Boring 17 t/m 22 zijn gezet ter hoogte van het plangebied. Aan de top van het bodemprofiel bevindt zich grof zeezand dat van ca. 1,3 m –Mv overgaat in een kleilaag met zandlagen. Boring 20 en 21 zijn gezet in het talud van de N9. Hier bestond het gehele bodemprofiel uit zand, hetgeen mogelijk te maken heeft met de aanleg van de N9. Op basis van de boringen werd geconcludeerd dat ter plaatse van het plangebied grootschalige erosie heeft plaatsgevonden die veel, zo niet alle sporen van bewoning hebben vernietigd of aangetast. Een veenlaag is niet aanwezig. Binnen 2 m –Mv zijn geen archeologische vindplaatsen meer aanwezig.

Aan de oostzijde van het Noord-Hollands Kanaal heeft in 2004 een Inventariserend Veldonderzoek plaatsgevonden in verband met de aanleg van een nieuwe weg van Schagen naar de N9.⁴ In totaal zijn 49 boringen gezet. Uit de boringen blijkt dat de boorprofielen bestaan uit klei- of zavellagen met daarboven zand. Volgens onderzoekers zijn de klei- en zavellagen afgezet in de middeleeuwen via het Zijper zeegat. Slechts in een boring is een dunne veenlaag aangetoond. De mariene erosie is ook in dit deel van het plangebied groot.

Tot slot is in 2011 ten behoeve van de aanleg van een tankstation een inventariserend archeologisch veldonderzoek uitgevoerd.⁵ In dit plangebied zijn 12 boringen gezet. In de samenvatting staat het volgende aangegeven:

"Volgens het gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel geldt voor het plangebied hooguit een middelhoge archeologische verwachting voor wat betreft de aanwezigheid van resten uit de ijzertijd, de Romeinse tijd (op het veen) en de nieuwe tijd (aan het oppervlak) en een lage verwachting voor resten uit alle overige perioden. Om deze verwachting te toetsen zijn in het plangebied twaalf boringen gezet tot een diepte van drie meter beneden het maaiveld.

Uit de resultaten van het booronderzoek blijkt dat de bodem uit zand bestaat dat op een pakket matig slappe, gelaagde klei ligt. Het betreft strandafzettingen op wadafzettingen. Deze wadafzettingen lopen in het plangebied door tot een diepte van tenminste drie meter beneden het maaiveld en zijn nooit geschikt geweest voor bewoning. Veenresten waarop bewoningsresten uit de ijzertijd en de Romeinse tijd aanwezig kunnen zijn, zijn nergens in het plangebied aangetroffen.

In geen van de boringen zijn archeologische indicatoren aangetroffen. Ook tijdens de eveneens uitgevoerde oppervlaktekartering zijn geen archeologische indicatoren waargenomen.

Gezien het ontbreken van bewoonbare afzettingen voorafgaande aan de afzetting van strandzand en het ontbreken van archeologische indicatoren in dit strandzand, geven de resultaten van het onderzoek geen aanleiding tot het adviseren van beschermende en/of beperkende maatregelen of archeologisch vervolgonderzoek."

5. Conclusie & Advies

Het plangebied heeft een totale omvang van 13,8 ha.

Voor de nieuwe brug zullen aan beide zijden van de watergang landhoofden worden gerealiseerd en zal het bestaande wegnnet aantakken. Vanwege de huidige brug, landhoofden en het onderliggende wegnnet is de bodem geroerd. De aan te takken wegen op de nieuwe brug bevinden zich volgens Witteveen + Bos voor een (belangrijk) deel al in geroerde bodem. Voor de opbouw van het wegcunet

³ Molenaar 2000. Archiszaaknummer 2034463100.

⁴ Fijma 2004. Archiszaaknummer 2096372100.

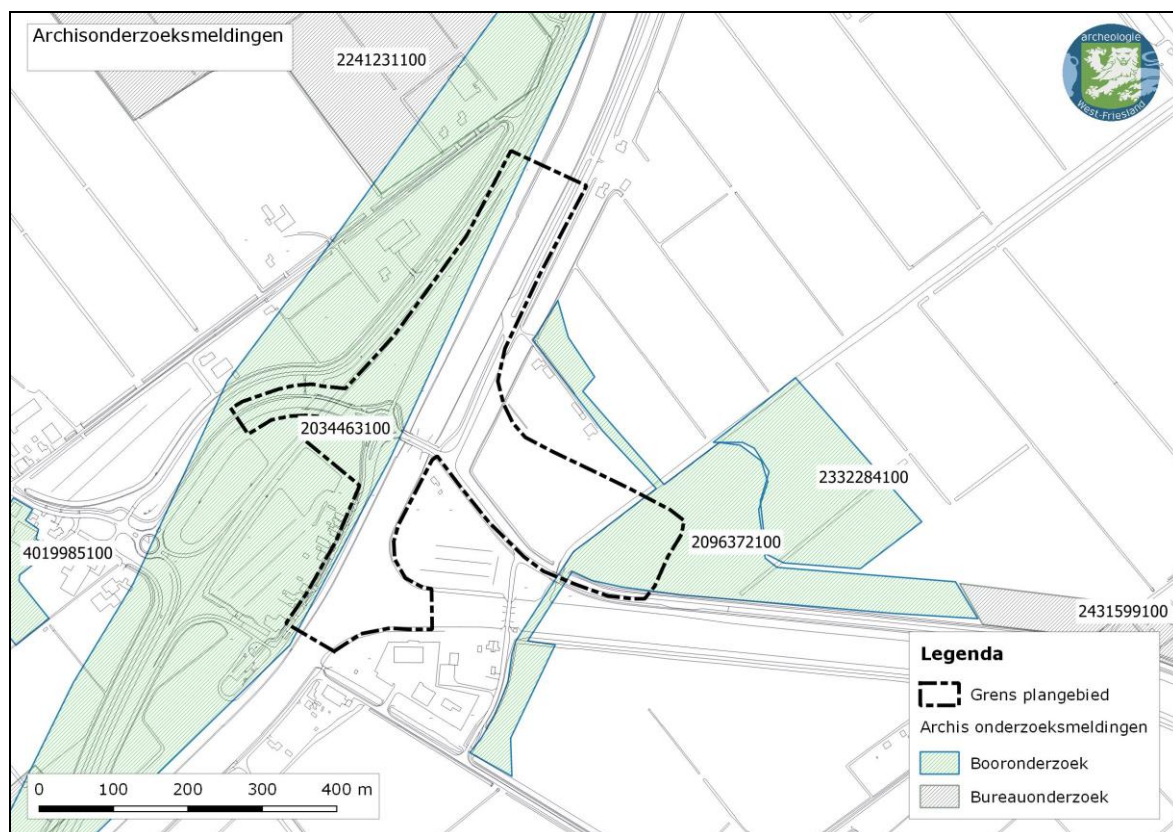
⁵ Exaltus 2011. Archiszaaknummer 2332284100.

kan er vanuit gegaan worden dat tot maximaal 1.0 m -Mv wordt ontgraven. De exacte omvang in m² is nog niet bekend.

Op basis van de geraadpleegde historische kaarten en het uitgevoerde archeologisch onderzoek geldt een zeer lage verwachting voor vindplaatsen binnen 2 m -Mv. De meeste werkzaamheden zullen plaatsvinden binnen 1 m -Mv. Alhoewel de omvang van de geplande bodemingrepen nog niet bekend is, is nader archeologisch onderzoek in het kader van de Archeologische Monumentenzorg niet noodzakelijk.

Archeologie West-Friesland adviseert de voorgenomen ingrepen vrij te geven met betrekking tot het aspect archeologie.

Indien een nieuw bestemmingsplan wordt opgesteld t.b.v. de geplande ontwikkeling, kan de dubbelbestemming Waarde – Archeologie komen te vervallen.

Afbeelding 5. Ligging plangebied (zwarte stippellijn) ten opzichte van de archeologische onderzoeken in Archis.

6. Bronnen

AHN3 (www.ahn.nl)

Archis 3.0

Alders, G.P. & S. Husken, 2007. Beleidsnota Archeologie 2007 gemeente Zijpe. *SCENH-rapport cultuurhistorie* 28. Stichting Steunpunt Cultureel Erfgoed Noord-Holland, Wormer.

Exaltus, R., 2011. Stolperophaalbrug, Tankstation Gem. Zijpe (NH.). Een Inventariserend Archeologisch Veldonderzoek. Steekproefrapport 2011-05/11. De Steekproef bv, Zuidhorn.

Fijma, P., 2004. Archeologisch onderzoek Stolperophaalbrug te Zijpe. Grontmij Archeologische Rapporten 18. Grontmij, Assen.

Gemeente Schagen, 2016. Toelichting Bestemmingsplan Buitengebied Zijpe (vastgesteld 18-05-2016). NL.IMRO.0441.BPBGZIJPE-VA03. (www.ruimtelijkeplannen.nl).

Kadastrale Minuutplan 1826, Gemeente Zijpe c.a.: sectie C, genaamd Overschagen, derde blad (beeldbank.cultureelerfgoed.nl).

Kadastrale Minuutplan 1826, Gemeente Zijpe c.a.: Sectie H genaamd De Stolpen, derde Blad (beeldbank.cultureelerfgoed.nl).

Molenaar, S., 2000. Omleggingen N9 Provincie Noord-Holland. Een Aanvullende Archeologische Inventarisatie (AAI). *RAAP-rapport* 538. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.

Topotijdreis (www.topotijdreis.nl).

Bijlage 1; figuur 4 uit RAAP-rapport 538

